

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ “ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ”
ТЕРНОПЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПЛЬСЬКОЇ ОДА
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛИ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (РИКІ, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА (СТАЛЬОВА ВОЛЯ, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

III Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2020

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09-10 квітня 2020 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, В. С. Мисик, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, А.В. Вихрущ, О.Я. Жизномірська, С.Б. Гах, Г.І. Герасимчук, М.П. Мамус – Тернопіль: СМП “Тайп”, 2020. 450 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09-10 квітня 2020 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол №2 від 30.04.2020 р.)

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2020

ЗМІСТ

Петровський О.М.

Актуальні питання підвищення кваліфікації педагогів у контексті сучасних змін у світі та в Україні.....12

Бабовал Н.Р.

Використання дистанційної форми навчання в освітньому процесі.
Актуальні проблеми сьогодення.....14

Özer Z.B.

Metin incelemelerinde değişken değerler.....17

Банасюкевич Т.М.

Методичні основи формування професійної мобільності майстра
виробничого навчання.....23

Бартенєва І.О.

Атестація педагогічних кадрів як складова їх професійного розвитку.....25

Bauer T.

AT Higher education institutions and the role of Erasmus+ in
teacher education.....28

Бачинська Н.Я.

Розвиток підприємливості та соціальної активності у дітей дошкільного
віку: короткий огляд програм.....32

Бескорвайна Н.О., Мельник Г.М.

Особливості організації навчальної діяльності в полікультурних класах..34

Боднар Д.М.

Особистісно орієнтований підхід у професійній підготовці
управлінських кадрів для системи освіти.....37

Боднар С.О.

Особливості вивчення життєпису письменника на уроках
української літератури.....39

Борисьонок М.О.

Шляхи використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання
в початковій школі в умовах НУШ.....42

Боруцька Л.С.

Формування професійних компетентностей учителя-словесника у
світлі Концепції «Нової української школи».....44

Брик Р.С.

Професійна компетентність учителя як складова внутрішньої
системи забезпечення якості освіти.....47

Брик Ю.Р.

Інноваційні методи і прийоми формування ключових та
предметних компетентностей учнів при викладанні біології.....51

Булда А.А., Саюк В.І.

Консультування як фахова діяльність освітян.....55

Буняк Н.А.

Взаємини викладача і студента: теоретичні підходи.....57

Flipped classroom in higher education.....	302
Rudloff C., Fahrecker D.	
Digital technologies in physical education.....	304
Рушак О.Д.	
Використання методів ейдетики при вивченні художніх творів.....	307
Ряба І.Є.	
Вдосконалення педагогічної та психологічної майстерності викладача.....	310
Сампара О.В., Кікінежді О.М.	
Відкриті родинні студії як інноваційна педагогічна модель освіти дорослих.....	312
Семенча Л.Г.	
Особливості використання інтерактивних технологій при вирішенні завдань пізнавального розвитку дітей старшого дошкільного віку.....	315
Сергуніна Т.О., Мамус М.П.	
Історія та сучасний розвиток медіаграмотності.....	318
Сесик О.О.	
Педагогічна технологія як системний метод у професійній діяльності класного керівника	320
Сидоренко Г.Г., Турицька Т.Г.	
Необхідність опанування стратегії розвитку критичного мислення педагогічними працівниками як невід’ємна складова підвищення якості освіти.....	323
Сиротюк О.С.	
Методика підготовки та проведення уроку виробничого навчання.....	325
Сівак Ж.І.	
Підготовка компетентного учня на уроках виробничого навчання шляхом застосування інноваційних технологій.....	328
Сіткар В.І., Сіткар Н.С.	
Особливості навчання в сучасних школах Естонії: реалії та поради українським освітянам.....	332
Сіткар С.В.	
Освітній технолог як медіатор підвищення професіоналізму вчителів: досвід Естонії.....	334
Склярова І.В.	
Завдання в тестовій формі як інструмент роботи вчителя в умовах дистанційного навчання.....	336
Сокол М.О., Зенчак А.Е., Царик О.М., Сокол З.С.	
Інноваційні технології як результативний інструмент засвоєння знань.....	340
Сопільник М.П.	
Впровадження інноваційних педагогічних технологій на уроках професійно-теоретичної підготовки.....	342
Сорока О.В.	
Тайм-менеджмент у самоосвіті менеджерів соціокультурної діяльності...	344
Sonnur A.	
Topology and its relationship with other sciences.....	346

Сотніченко І.І. Випереджальний професійний розвиток педагога Нової української школи.....	355
Сохацькі П. Соціальна реабілітація дітей трудових мігрантів.....	357
Стандрет Г.Н. Професійна компетентність педагога в умовах впровадження Концепції «Нової української школи».....	361
Старик Ю.І. Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування центру професійної кар'єри в ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти».....	364
Степанець Н.М. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів як об'єкт самоосвітньої діяльності вчителя початкових класів.....	366
Стефанишин К. Л. Використання методу навчальної гри на заняттях з української мови як іноземної у медичному ЗВО.....	368
Sunar M. Boduen de kurtene: global experience as a factor of personal academic growth.....	370
Тернова І.В., Михайлишин М.С. Сучасні підходи при використанні інтерактивних методів навчання.....	375
Тименко М.М. Використання сучасних технологій в освітньому середовищі школи...	377
Тимчук С.М. Формування пізнавальних умінь під впливом міжпредметних зв'язків..	379
Тишковець М.П. Вивчення синонімів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у медичному ЗВО.....	382
Турчик І.В. Економічна компетентність керівника закладу загальної середньої освіти як необхідна вимога часу.....	384
Fahrecker D., Rudloff C. Online videos for teacher training.....	387
Федчишин Н.О., Єлагіна Н.І. Дистанційне навчання: нові виклики вимагають нових відповідей.....	389
Фурман А.В., Чорний М.М. Психологічна готовність до професійної діяльності.....	392
Хвалибога Т.І. Особливості підвищення кваліфікації викладачів у медичних університетах США (історико-педагогічний аспект).....	394
Царик О.М., Сокол М.О., Рибіна Н.В. Teaching Ukrainian as a foreign language: challenges and opportunities....	397

Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка, 2014. № 1 (12). С. 305–310.

7.Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208с.

УДК 373.091.12.011.3-051

Сампара О. В.

учитель географії вищої категорії,
вчитель-методист Тернопільської Української гімназії
імені Івана Франка
oksana.sampara@ukr.net

Кікінежді О. М.

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
okiki77777@gmail.com

ВІДКРИТІ РОДИННІ СТУДІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

В умовах ринкової економіки та європейського вектора освітньої політики України (Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи) зростає соціальний запит на формування конкурентоспроможної, економічно грамотної особистості Homo economicus у відповідності до міжнародних стандартів якості та безпеки життя. Викликом часу є активізація пропедевтичної роботи з дорослими (батьками та вчителями) як основних агентів економічної соціалізації зростаючої особистості, проектування креативних моделей власної фінансової поведінки.

В Україні проблему підвищення рівня фінансової грамотності населення розглядали О. Блискавка, Л. Зюман, Т. Кізима, Г. Ложкін, Шпак. Соціально-психологічним аспектам економічної соціалізації молоді та підготовки молоді до сімейного життя присвячені дослідження Т. Говорун, О. Кікінежді, В. Кравця, В. Москаленко, Н. Дембицької, Т. Мельничук, І. Шульги та інших учених [5; 7]. Над розробкою науково-методичного забезпечення з підвищення фінансової грамотності дітей і молоді в Україні працюють О. Рябова, О. Сампара, Т. Смовженко, З. Філончук, Н. Ткаченко, З. Лапішко [1; 4; 6].

Наукові дослідження і педагогічна практика засвідчили недостатню дослідженість проблеми формування фінансової культури учнів, батьків і вчителів, що визначило мету статті – розробка і апробація Відкритих родинних студій як інноваційної моделі освіти дорослих у партнерській тріаді «батьки – учні – вчителі».

Відповідно до Концепції формування фінансової грамотності у загальноосвітніх навчальних закладах [2] у рамках виконання проекту “Financial Sector Development Program (USAID/FINREP-II)” (2015 р.), з урахуванням економічного менталітету українців, виховного потенціалу

родини, презентацією економічного «Я» у приватному та публічному просторі на засадах гуманістичної педагогічної спадщини (В. Сухомлинський, С. Русова та ін.) було розроблено навчально-методичний комплект для батьків, що включав навчальну програму освітнього курсу для батьків з фінансової грамотності дітей «Фінансова мудрість родинної педагогіки» (О. Сампара, О. Кікінежді) і навчально-методичний посібник для батьків «Відкриті родинні студії: «Фінансова мудрість родинної педагогіки» (авторський колектив; під керівництвом Т. Смовженко) [1; 4; 6].

«Відкриті Родинні Студії» – це модель неформальної освіти дорослих, що стала базовим майданчиком для обміну досвідом та взаємозбагачення учасників батьківських зустрічей і передбачала періодичні зібрання батьків, членів родин, освітян, фахівців, які працюють у сфері дитинства, представників для обміну думками та досвідом фінансового виховання дітей, обговорення актуальних проблем підвищення їх фінансової грамотності. Їх діяльність, на думку Г. Лактіонової, має базуватись на наступних принципах: «рівний – рівному»: «родина – родині»; добровільності та відсутності тиску (толерантності); інформативності змісту та простоти викладу; відкритості доступу [3].

Авторська навчальна програма «Фінансова мудрість родинної педагогіки» включає тематико-проблемне наповнення зустрічей, взаємопов'язаних зі змістом курсу «Фінансова грамотність» для молодших школярів: «Фінансова абетка», «Фінансова арифметика», «Фінансова поведінка», «Фінансова культура». Виокремлено основні напрями фінансової просвітницької роботи з батьками: фінансова грамота, фінансова поведінка, фінансова культура, фінансова і соціальна ініціатива.

Мета програми – виявлення та активізація виховного потенціалу родини у формуванні ключових життєвих компетентностей дітей, зокрема фінансових, економічного способу мислення, споживчої культури дітей, а також підвищення економічної свідомості батьків, їхньої фінансової грамотності, організація спільної взаємодії сім'ї, навчального закладу, громади, фінансових установ для популяризації фінансової просвіти.

Завдання програми:

– активізація соціального партнерства у тріаді «школа – родина – громада» як важливого чинника ефективної економічної соціалізації дітей молодшого шкільного віку;

– розвиток виховного потенціалу родини через залучення батьків, фахівців до співпраці з батьківською громадою класу, початкової школи з метою популяризації фінансових знань та інформації;

– надання психолого-педагогічних і фахових консультацій щодо фінансової грамотності та економічної соціалізації молодших школярів;

– поширення фінансової освіти серед учасників навчально-виховного процесу через партнерську взаємодію із громадськими організаціями, фінансовими установами (волонтерський контекст).

Методологічні основи програми: гуманізація і демократизація виховання; єдність національного і загальнолюдського; безперервність і

наступність виховання; диференціація та індивідуалізація; особистісно орієнтоване навчання і виховання; компетентнісний, гендерний і міждисциплінарний підходи; гармонізація родинного і суспільного виховання. Структура курсу включає 30 батьківських зустрічей, представлених у п'яти розділах, зокрема, «Наша сім'я», «Ми та інші люди», «Ми – громадяни. Установи держави», «Ми – споживачі», «Наші перемоги».

Розділ 1. Наша сім'я (зустрічі: «Фінансова грамотність як важлива складова родинної педагогіки», «Освічені громадяни – окраса Батьківщини (створення фінансового портфоліо сім'ї)», «Кар'єра – твій особистий план успіху», «Тайм-менеджмент – мистецтво управління своїм часом», «Ризики та шахрайство: як убезпечити себе», «Сімейна культура грошей: від бідності до багатства», «Гроші як соціальне мірило багатства», «Фінансовий добробут сім'ї», «Коло доходів нашої сім'ї», «Бюджетний листок сім'ї: економія і заощадження», «Сімейні фінанси і діти», «Родина і гроші: рецепти фінансового добробуту сім'ї»);

Розділ 2. Ми та інші люди (зустрічі: «Компанія – колектив одностудійців», «Людський вимір підприємництва», «Уроки корпоративної культури», «Благодійництво і меценатство», «Волонтерство як інноваційний рух в Україні», «Від спільного досвіду до особистої фінансової незалежності»);

Розділ 3. Ми – громадяни. Установи держави (зустрічі: «Рівні права і можливості жінок і чоловіків у ринковій економіці», «Економічне насилля: причини та наслідки», «Національний банк і банківська система в Україні», «Небанківські фінансові послуги», «Податки, їхнє призначення в державі», «Екскурсія в державні фінансові установи»);

Розділ 4. Ми – споживачі (зустрічі: «Реклама як засіб привернення уваги до товару (послуги)», «Товар, його ціна», «Споживач – «король» ринку», «Зелене споживання» – запорака збереження довкілля»);

Розділ 5. Наші перемоги (зустрічі: «Успішні люди України і їхнє місце у світовій спільноті», «Успішна родина – багата країна»).

Основними формами і методами роботи з батьками є: батьківські зустрічі, клуби, вечори; інтерактивні форми навчання, тренінгові вправи, поради, кейс-урок; засідання круглого столу, кіно-, відеолекторії, моделювальні, дидактичні, ділові, рольові ігри і практикуми, воркшоп, спільні дозвілля: квест, ярмарок, вернісаж, аукціон, акція, салон, флешмоб тощо.

Висновки. Апробація навчально-методичного комплексу «Відкриті родинні студії. Фінансова мудрість родинної педагогіки», яка відбувалась на базі Тернопільської Української гімназії ім. І. Франка (впродовж 2016–2019 рр.), засвідчила її ефективність. В процесі батьківських зустрічей (у формі «Відкритих родинних студій») зросла активність батьків до виховного процесу через співорганізацію різних заходів на економічну тематику, сформовано інтегровану виховну модель «Фінансовий доброустрій родини». Все це стало ефективним інструментом сприяння демократизації системи національної освіти, розвитку громадянського суспільства, партнерства навчальних закладів, родин та фінансових установ в Україні.

Література

1. Відкриті родинні студії: «Фінансова мудрість родинної педагогіки»: навчально-методичний посібник для батьків /Кікінежді О.М., Сампара О.В., Рябова О.Б., Ткаченко Н.В., Лапішко З.Я. та ін; за ред. Т.С. Смовженко. Київ: УБС НБУ, 2015. 251с.

2. Концепція формування фінансової грамотності у початковій, основній та старшій школі. Проект. *Географія та економіка в рідній школі*. 2015. № 10. С.2-4.

3. Лактіонова Г.М., Машкіна С.В. Партнерство навчальних закладів і родин: нові реалії і досвід. *Рідна школа*. 2016. № 7. С. 13–18.

4. Сампара О. В., Кікінежді О. М. Фінансова мудрість родинної педагогіки: програма освітнього курсу для батьків з фінансової грамотності дітей. Київ: УБС НБУ, 2015. 26 с.

5. Соціально-психологічні проблеми становлення суб'єкта економічної соціалізації: монографія /Т.В. Говорун, Н.М. Дембицька, І.К. Зубіашвілі, Л.М. Карамушка, О.В. Лавренко, О.О. Міщенко, В.В. Москаленко, Ю.Ж. Шайгородский; ред.: В.В. Москаленко. Кіровоград. 2012. 205 с.

6. Фінансова грамотність : навч. посібник для вчителя / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. К., 2013. 312 с.

7. Novorun T., Kikinezhdi O., Shulha I. Gender in the dimensions of students' youth social and economic aspirationst // Sustainable development under the conditions of European integration: collective monograph ; editorial board Darko Bele, Lidija Weis, Nevenka Maher. Ljubljana : VSPV, Visoka sola za poslovne vede = Ljubljana School of Business, 2019. P. 414-426. URL: <https://cutt.ly/drbdv0c>

УДК 373.2:001.895 (082)

Семенча Л. Г.

кандидат психологічних наук,

викладач психолого-педагогічних дисциплін

КВНЗ «Нікопольський педагогічний коледж» ДОР

semencha2010@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИРІШЕННІ ЗАВДАНЬ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Останнім часом цілий ряд інтерактивних форм і методів роботи в освітньо-виховному процесі закладів дошкільної освіти в своїх програмах декларують спеціальну мету створення розвивального середовища для пізнавальної сфери дитини дошкільного віку. Це в першу чергу такі: введення нових відомостей про навколишній світ до існуючих програм, використання проблемних ситуацій, комплекси спеціальних вправ для розвитку логічного мислення [1-5].

Інтерактивні педагогічні технології – це організація засвоєння знань і формування певних вмінь та навичок через сукупність особливим способом організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії